

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 เป็นการปฏิรูปรูปแบบการจัดทำหลักสูตรการศึกษาของไทย เพราะรูปแบบของการจัดทำหลักสูตรมีการเปลี่ยนแปลงที่เด่นชัดคือ หลักสูตรแกนกลางของประเทศซึ่งมีจุดประสงค์ที่จะพัฒนาคุณธรรมของผู้เรียนให้เป็นคนดี มีความรู้ มีคุณภาพชีวิตที่ดี มีขีดความสามารถในการแข่งขัน สามารถดำรงชีวิตอย่างมีความสุข บนพื้นฐานของความเป็นไทย และความเป็นสากล ซึ่งหลักสูตรแกนกลางนี้จะเป็นกรอบและทิศทาง ในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาในส่วนที่เกี่ยวกับสภาพปัญหาในชุมชน และสังคม ภูมิปัญญาท้องถิ่น คุณลักษณะอันพึงประสงค์เพื่อเป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัวชุมชน สังคม ประเทศชาติ (กรมวิชาการ. 2545 : 1)

เพื่อให้เป็นไปตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 และพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 มาตรา 74 กระทรวงศึกษาธิการจึงได้กำหนดให้การดำเนินการจัดทำหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานมีการกระจายอำนาจให้สถานศึกษา จัดทำสาระหลักสูตรสถานศึกษา และจัดการเรียนรู้ให้เป็นไปตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานที่กำหนดและเพื่อตอบสนองความต้องการของชุมชน ตลอดจนเพื่อสนองความถนัด ความสนใจและความสามารถของผู้เรียนให้เกิดการพัฒนาเต็มศักยภาพ เพื่อให้การจัดหลักสูตรและการใช้หลักสูตรเกิดผลอย่างแท้จริง หลักสูตรสถานศึกษาจึงประกอบด้วย การเรียนรู้ทั้งมวลและประสบการณ์อื่น ๆ ที่สถานศึกษาแต่ละแห่งวางแผนเพื่อพัฒนาผู้เรียน โดยจะต้องทำงานร่วมกับครอบครัว และชุมชน ท้องถิ่น หน่วยงาน สถานศึกษาทั้งภาครัฐและเอกชนในท้องถิ่น (กรมวิชาการ. 2545 : 3)

กระทรวงศึกษาธิการ (2544 : 1) มีคำสั่งให้ใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ทั่วประเทศในปีการศึกษา 2546 ซึ่งสถานศึกษาขั้นพื้นฐานต่าง ดำเนินการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อให้สามารถนำมาใช้จัดการเรียนการสอนให้ทันเปิดภาคเรียน ในปีการศึกษา 2546 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา กาศสินธุ์ เขต 2 ได้รับนโยบาย และ ดำเนินการจัดอบรม ให้ความรู้กับคณะครูอาจารย์ ทุกคน สถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา กาศสินธุ์ เขต 2 เพื่อให้สามารถนำความรู้ไป

จัดทำหลักสูตรสถานศึกษาของสถานศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษา และครูมีหน้าที่โดยตรงในการบริหารจัดการ หลักสูตรของสถานศึกษาให้สามารถนำไปสู่การจัดการเรียนการสอนที่สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนและชุมชน เมื่อมีการนำหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ใช้ครบทุกระดับชั้นในปีการศึกษา 2548

หลังจากที่กระทรวงศึกษาธิการได้ประกาศใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 โดยให้ทดลองใช้ตั้งแต่ปีการศึกษา 2545 กับ 162 โรงเรียนนำร่องและโรงเรียนเครือข่ายอีก 2,000 แห่ง และเริ่มบังคับใช้ทุกโรงเรียนทั่วประเทศในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2546 ที่ผ่านมามีปรากฏว่าทั้งโรงเรียนนำร่องและโรงเรียนเครือข่ายต่างกระตือรือร้น และได้จัดทำหลักสูตรสถานศึกษาให้สอดคล้องกับข้อกำหนดของกระทรวงศึกษาธิการที่กำหนดไว้อย่างชัดเจนว่า ให้สถานศึกษาเป็นผู้จัดทำสาระรายละเอียดเป็นรายปีหรือรายภาคให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาในชุมชน สังคม ภูมิปัญญาท้องถิ่น และคุณสมบัติอันพึงประสงค์ที่กำหนดไว้ในหลักสูตรแกนกลาง เพื่อให้ผู้เรียนเป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศชาติ รวมถึงจัดให้สอดคล้องกับความสามารถความถนัดและความสนใจของผู้เรียน แต่ละกลุ่มเป้าหมาย (วิชัชชัย ชัยจิรฉายากุล. 2545 : คำนำ)

การใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานจะบรรลุตามจุดหมายที่กำหนดไว้ กระทรวงศึกษาธิการ ได้เสนอแนวทางไว้ว่า สถานศึกษาต้องประสานสัมพันธ์และร่วมมือกับบิดามารดา ผู้ปกครอง และบุคคลในชุมชน ให้การพัฒนาคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษาเป็นไปอย่างต่อเนื่อง ส่วนกระทรวง ศึกษาธิการเองจะเป็นผู้สนับสนุนส่งเสริมด้านการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ทั้งในสถานศึกษาและนอกสถานศึกษา ให้ครอบคลุมหลักสูตรอย่างกว้างขวางยิ่งขึ้นเพื่อพัฒนาไปสู่ความเป็นสากล และในการนี้กระทรวงศึกษาธิการจะทำเอกสารประกอบหลักสูตร เช่น คู่มือการใช้หลักสูตร แนวทางการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา คู่มือครู เอกสารประกอบหลักสูตรกลุ่มสาระต่าง ๆ แนวทางการวัดและประเมินผลการจัดระบบแนะแนวในสถานศึกษา การวิจัยในสถานศึกษา และการใช้กระบวนการวิจัยในการพัฒนาการเรียนรู้อัตนอจนเอกสารประชาสัมพันธ์หลักสูตรให้ประชาชน ผู้ปกครอง และผู้เรียนมีความเข้าใจและรับทราบบทบาทของตนในการพัฒนาตนเองและสังคม (กระทรวงศึกษาธิการ. 2545 : 3) ดังนั้นหลักสูตรสถานศึกษาจึงเป็นผลงานที่เกิดจากความร่วมมือร่วมใจของบุคลากรทั้งในและนอกสถานศึกษา โดยเฉพาะบุคคลในสังคมและชุมชน โดยหลักสูตรสถานศึกษาจะมุ่งที่การจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนให้เป็นไปตามมาตรฐานตามที่หลักสูตรแกนกลางกำหนด และพัฒนาผู้เรียนเต็มตามศักยภาพ ตอบสนองความต้องการ ความถนัด ความสนใจ

ตลอดจนให้เหมาะสมกับวัย ความสามารถ และความแตกต่างระหว่างบุคคล คุณภาพของ หลักสูตรสถานศึกษาจึงเป็นสิ่งสำคัญยิ่ง (สุชาติ วัชวุฒิ. 2546 : 25)

ด้วยเหตุนี้สถานศึกษาจึงต้องนำสาระและมาตรฐานการเรียนรู้ที่กำหนดไว้ใน หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ไปจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาภายใต้ลักษณะ โครงสร้างที่ยืดหยุ่นในส่วนที่เกี่ยวข้องกับสภาพปัญหา ความต้องการในชุมชน สังคม ภูมิ ปัญญาท้องถิ่น และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ เพราะหลักสูตรสถานศึกษาเป็นแผนหรือ แนวทางหรือข้อกำหนดของการจัดการศึกษาที่จะพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ ความสามารถ ส่งเสริมให้แต่ละบุคคล ได้พัฒนาไปสู่ศักยภาพสูงสุดของตน รวมถึงมีลำดับขั้นของมวล ประสพการณ์ที่จะก่อให้เกิดการเรียนรู้สะสม ซึ่งจะช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนนำความรู้ไปสู่การ ปฏิบัติประสบความสำเร็จในการเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง รู้จักตนเอง มีชีวิตใน โรงเรียน ชุมชน และ สังคมอย่างมีความสุข (วิวัฒน์ ศาวันดี. 2546 : 3)

เมื่อสถานศึกษานำหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน ไปจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาและ ใช้หลักสูตรสถานศึกษามาตั้งแต่ปีการศึกษา 2545 เป็นต้นมา กระทรวงศึกษาธิการ ได้มีการ นิเทศติดตามผลการจัดทำและการใช้หลักสูตรสถานศึกษาของ โรงเรียนนำร่อง โรงเรียน เครื่องข่ายและโรงเรียนทั่วไปมา โดยตลอด ทั้งในด้านการบริหารจัดการหลักสูตร คุณภาพผู้เรียน และปัญหาอุปสรรคต่าง ๆ ที่มีผลต่อการใช้หลักสูตร โดยมีการเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่าย ทั้งผู้บริหารสถานศึกษา คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้ทรงคุณวุฒิ ทางการศึกษาจากภาครัฐและเอกชน นักการเมืองท้องถิ่น พระสงฆ์ ครู ผู้ปกครองและ นักเรียน นอกจากนั้นยังได้มีการประชุมเสวนาเกี่ยวกับหลักสูตรสถานศึกษาในรูปแบบต่าง ๆ สามารถสรุปประเด็นปัญหาที่สำคัญ ๆ ที่ต้องเร่งดำเนินการปรับปรุงแก้ไขโดยด่วน คือ ด้าน การจัดสาระการเรียนรู้พื้นฐาน พบว่า สถานศึกษาส่วนใหญ่กำหนดสาระการเรียนรู้พื้นฐานใน แต่ละกลุ่มสาระแน่ม มากเกินไป เนื่องจากสถานศึกษายึดเอกสารสาระการเรียนรู้แกนกลางเป็น หลักในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา ไม่ได้มีการนำไปเลือก / ปรับใช้ให้เหมาะสมกับสภาพ / บริบทของแต่ละสถานศึกษา นอกจากนั้นสถานศึกษาบางแห่ง กำหนดสาระการเรียนรู้ในแต่ละ ปีให้ผู้เรียนได้เรียนทุกสาระในแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ ส่งผลให้เนื้อหาสาระแน่ม ด้านการ จัดโครงสร้างเวลาเรียนสำหรับสาระการเรียนรู้พื้นฐานสาระการเรียนรู้เพิ่มเติมและกิจกรรม พัฒนาผู้เรียน พบว่า สถานศึกษาส่วนหนึ่งกำหนด โครงสร้างหลักสูตรสถานศึกษา ยังไม่ สอดคล้องกับหลักการ แนวทางการจัดการศึกษาในแต่ละช่วงชั้น โดยเฉพาะช่วงชั้นที่ 4 (ม.4- 6) ที่มุ่งเน้นการศึกษาเพื่อเพิ่มพูนความรู้และทักษะเฉพาะด้านที่ตอบสนองความสามารถ ความ

ต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ของโรงเรียนขนาดเล็ก ช่วงชั้นที่ 1-2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา และ ครู ทั้งโดยรวมและรายด้าน
2. เพื่อเปรียบเทียบสภาพการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ของโรงเรียนขนาดเล็ก ช่วงชั้นที่ 1 - 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา และ ครู ทั้งโดยรวมและรายด้าน
3. เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะต่อการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ของโรงเรียนขนาดเล็ก ช่วงชั้นที่ 1 - 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา และ ครู

กรอบแนวคิดการวิจัย

ในการศึกษารั้วนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาระดับการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 ตามกรอบของ กรมวิชาการ (2545 : 7) จำนวน 7 ด้าน คือ

1. การเตรียมความพร้อม
2. การจัดทำสาระหลักสูตรสถานศึกษา
3. การวางแผนดำเนินการใช้หลักสูตร
4. การดำเนินการบริหารหลักสูตร (ใช้หลักสูตร)
5. การนิเทศ กำกับ ติดตามประเมินผล
6. การสรุปผลการดำเนินงาน
7. การปรับปรุง พัฒนา

สมมติฐานการวิจัย

ผู้บริหารสถานศึกษาและครูมีความคิดเห็นต่อสภาพการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ของโรงเรียนขนาดเล็ก ช่วงชั้นที่ 1 - 2 แตกต่างกันทั้งโดยรวมและรายด้าน

ขอบเขตการวิจัย

1. ประชากร ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา และครู ในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 ปีการศึกษา 2550 จาก 73 โรงเรียน จำนวน 455 คน จำแนกเป็นผู้บริหารสถานศึกษา 73 คน และครู 382 คน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2. 2550 : 2)

2. กลุ่มตัวอย่าง ได้มาโดยการสุ่มจากประชากรแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) ตามสถานภาพจากนั้นสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยเทียบจำนวนจากตาราง Krejcie and Morgan ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 253 คน จำแนกเป็นผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 61 คน และ ครู จำนวน 192 คน

3. ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

3.1 ตัวแปรต้น ได้แก่ สถานภาพ จำแนกเป็น

3.1.1 ผู้บริหารสถานศึกษา

3.1.2 ครู

3.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ สภาพการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนขนาดเล็ก ช่วงชั้นที่ 1-2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 ใน 7 ด้าน

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. สภาพการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน หมายถึง การดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ เกี่ยวกับหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 ซึ่งประกอบด้วยด้านต่าง ๆ ดังนี้

1.1 ด้านการเตรียมความพร้อม หมายถึง การสร้างความตระหนักให้บุคลากรทุกฝ่ายเห็นความสำคัญและความจำเป็นที่ต้องร่วมมือกันบริหารจัดการหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานของสถานศึกษา การสำรวจสภาพปัจจุบันของบุคลากรเกี่ยวกับความรู้ความเข้าใจหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน การจัดทำเอกสารเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานแก่บุคลากร การจัดประชุมชี้แจง / ประชุมปฏิบัติการเพื่อทำความเข้าใจหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานแก่บุคลากร การนำบุคลากรไปศึกษาดูงานจากแหล่งความรู้ที่หลากหลาย เช่น โรงเรียนนาร่อง โรงเรียนเครือข่าย หรือ โรงเรียนแกนนำ การส่งเสริมให้บุคลากรได้ศึกษา

การร่วมกันวางแผนจัดกิจกรรมที่ตอบสนองจุดเน้นของสถานศึกษาในลักษณะของการจัดกิจกรรมต่าง ๆ การส่งเสริมให้มีการทำวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนการสอน การจัดให้มีการวัดผลและประเมินผลเป็นรายปีหรือรายภาคและ การจัดให้มีการนิเทศภายในอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง

1.4 ด้านการดำเนินการบริหารหลักสูตร หรือใช้หลักสูตร หมายถึง การจัดกิจกรรม การเรียนรู้ให้เป็นไปตามที่กำหนดไว้ในหลักสูตรสถานศึกษาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้ผู้เรียน ได้เรียนรู้จากการลงมือปฏิบัติจริง การจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณลักษณะอันพึงประสงค์ เช่น ลูกเสือ เนตรนารี ยุวกาชาด ผู้บำเพ็ญประโยชน์ รักษาดินแดน การสนับสนุนการเรียนรู้กลุ่มสาระต่าง ๆ เช่น ชุมนุมวรรณศิลป์ ชุมนุมภาษาอังกฤษ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่สนองตอบความสนใจและความสามารถของผู้เรียน เช่น ชุมนุมกีฬา ชุมนุมดนตรี การนำภูมิปัญญาท้องถิ่น ทรัพยากรแหล่งการเรียนรู้ในชุมชนมาใช้ประโยชน์ในการจัดการเรียนรู้ และการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ตามสภาพที่แท้จริง

1.5 ด้านการนิเทศ กำกับ ติดตาม ประเมินผล หมายถึง การวางแผนการนิเทศและติดตามผลการใช้หลักสูตรสถานศึกษา การกำกับ ติดตาม การสอนของครูให้เป็นไปตามหลักสูตร การติดตามผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนแต่ละภาคเรียนเพื่อปรับปรุงการสอน และการมีส่วนร่วมนิเทศ กำกับ ติดตาม และประเมินผลการใช้หลักสูตรสถานศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษา

1.6 ด้านการสรุปผลการดำเนินงาน หมายถึง การจัดเก็บข้อมูลเกี่ยวกับการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาในแต่ละปีการศึกษาเป็นระบบและเป็นปัจจุบันการสรุปผลการดำเนินงานการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาเสนอต่อบุคคลหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทราบ และ การรายงานผลการดำเนินงาน เผยแพร่ให้ชุมชนหรือสาธารณชนได้รับทราบ

1.7 ด้านการปรับปรุงพัฒนา หมายถึง การนำผลการดำเนินงานมาใช้เป็นข้อมูลในการวางแผนการบริหารจัดการหลักสูตร การนำปัญหาที่พบในการบริหารจัดการหลักสูตรมาวางแผนในการปรับปรุงแก้ไข การนำข้อเสนอแนะต่าง ๆ ของผู้เกี่ยวข้องมาวางแผนปรับปรุงแก้ไขกระบวนการบริหารจัดการหลักสูตร และการดำเนินการปรับปรุงและพัฒนากระบวนการบริหารจัดการหลักสูตรให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

2. หลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน หมายถึง เอกสารสำคัญของสถานศึกษาที่แสดงการจัดการศึกษาให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนด โดยคำนึงถึงผู้เรียนเป็นสำคัญ และจัดให้สอดคล้องกับสภาพปัญหา ความพร้อม เอกลักษณ์ และภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อให้เกิดคุณภาพ

อย่างแท้จริงแก่ผู้เรียน

3. โรงเรียนขนาดเล็ก หมายถึง สถานศึกษาขั้นพื้นฐานในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 ที่มีจำนวนนักเรียนไม่เกิน 120 คน ตามเกณฑ์ของสำนักงาน คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

4. ช่วงชั้นที่ 1-2 หมายถึง โรงเรียนที่จัดการศึกษา 2 ระดับ คือ ระดับก่อน ประถมศึกษา กับระดับประถมศึกษา (ชั้นอนุบาลปีที่ 1 ถึง ประถมศึกษาปีที่ 6)

5. ครู หมายถึง ข้าราชการครูที่ปฏิบัติหน้าที่สอนนักเรียน ในสถานศึกษาขั้น พื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 ปีการศึกษา 2550

6. ผู้บริหารสถานศึกษา หมายถึง ผู้อำนวยการ หรือ ผู้รักษาการ ในตำแหน่ง ดังกล่าวในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 ปี การศึกษา 2550

7. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา หมายถึง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 ซึ่งประกอบไปด้วยเขตพื้นที่รับผิดชอบในการจัดการศึกษา 4 อำเภอ 1 กิ่งอำเภอ ได้แก่ อำเภอยางตลาด อำเภอท่าคันโท อำเภอห้วยเม็ก อำเภอหนองกุงศรี และ กิ่งอำเภอง่วงชัย

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

ผลของการวิจัยครั้งนี้ จะเป็นข้อเสนอแนะ สำหรับโรงเรียน ในสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องใช้เป็นแนวทางในการแก้ปัญหา และหา วิธีการ พัฒนา ส่งเสริมการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาให้มีคุณภาพมากยิ่งขึ้น